

ÚJ HORIZONT

2000 január–február–március, XXVIII. évfolyam, 1. szám

Dr. Hódi Sándor író, pszichológus (Ada)

– Dr. Hódi Sándor író, pszichológus a *Magyarok Világszövetsége Kárpát-medencei régiójának elnökhelyettese*, akinek néhány héttel ezelőtt jelent meg *Jugoszlávia bombázása* című könyve. A meglepő az, hogy 10 nappal ezelőtt a könyv második kiadása is az olvasók asztalára került. Mi indított e könyv megírására? Az az elszigeteltség a délvidéki Adán, vagy pedig a kétségbeesés?

– Az elszigeteltség, de ez nem Adának vagy a Tiszamentének tudható be, hanem a bombázások által előállt helyzetnek. Az ember általában úgy rendezi be az életét, hogy cselekvésigényének megfelelő mozgástérrel és a cselekvéshez megfelelő szabadsággal rendelkezik. Amikor kezdték bombázni Jugoszláviát, az első dolog volt a határok lezárása és a hadköteles férfiak mozgásszabadságának drasztikus korlátozása. Majd ezt követték további megszigorító intézkedések. Megszűnt a társadalmi, politikai élet, felfüggesztették a gyülekezési szabadságot, szólást is, gyakorlatilag a mozgásszabadságot, hiszen üzemanyag hiányában leálltak a buszok, nem lehetett használni a gépkocsikat, és ott álltunk, ott voltam Adán – ami egyébként szigetet jelent törökül – szó szerint egy szigeten, igazi cselekvési lehetőség nélkül. Ehhez hozzájárult az ország bombázása, egy új, szorongató helyzet, amelynek nem lehetett látni a végkimenetelét. Akkor elkezdtem – és nyilván nem csak én, hanem nagyon sokan – napló formájában a belső szorongatótt élményeket vagy a felmerülő gondolatokat lejegyezni.

– *Hogyan jellemeznéd az otthoni életet, a bombázások heteit, hónapjait?*

– Azt hiszem, hogy ennek a háborúnak és bombázásnak egyik, számomra kínálkozó nagy tanulsága, hogy a háborúba sodródó országnak és a háborúért felelős rezsimnek mindig vannak hátsó meggondolásai, szándékai is. Tehát igazában nem csak arról van szó, hogy az emberek fizikai élete kockán forog, hanem hogy a rezsim a mozgásszabadság, szólásszabadság megszigorításával, tulajdonképpen a polgári szabadságjogok felfüggesztésével, hiszen rendkívüli helyzet áll elő, és hát a különböző adók kivetésével sokkal nagyobb cselekvési szabadságot szerez, biztosít magának, mint békeidőben, amikor azért az alkotmány, a törvényesség vagy a törvényesség látszata kötelezi.

– *Tehát a diktatúra jobban működik.*

– Így van. Előjön, azt mondanánk egyszerű szóval: adj valakinek hatalmat és megtudod, milyen ember. Ez a hatalmakra is áll. Teremts olyan helyzetet, amikor szabadon megnyilatkozhat, vagy inkább gátlás nélkül, és akkor mutatja meg igazi arcát. A hitem szerint meglátni annak a rezsimnek az arcát, ami egyébként sem túlságosan szelíd, jóhiszemű és jóindulatú a polgári szabadságjogok vonatkozásában.

– *Könyved befejezésében azt írod: ha minden így marad, ahogy van, a jugoszláviai magyarság lesz a legnagyobb vesztese ennek a háborúnak. Miért írtad ezt?*

– Azért írtam, mert ha meggondoljuk, hogy az egykori Jugoszlávia nemzetei, népei, népcsoportjai közül több ma már gyakorlatilag az önállóság útjára lépett, és kisebb-nagyobb áldozatokkal, de azért szavatolva van a jövőjük, szabad szellemi, gazdasági, politikai fejlődésük. A vajdasági magyarság most e pillanatban a legnagyobb népcsoport, amelyik még mindig annak a politikának a foglya, amelyik szétrobbantotta az egykori Jugoszláviát, s amely három-négy háborút hozott a balkáni népek nyakára. És miután a legújabb események után a koszovói albánok is egy biztosabb jövő elé nézhetnek, hiszen politikailag, ha akármilyen keretek között is, még ha az országhatárokon belül is, de olyan nagyfokú mozgási, cselekvési, politikai szabadsággal rendelkeznek, és nyilván várhatóan olyan anyagi segítségben részesülnek, hogy, azt hiszem, néhány éven belül gazdasági, társadalmi szinten elérik a közép-keleti országok átlagát. Ezzel szemben számunkra ilyen értelemben semmiféle perspektíva egyelőre nem ígérkezik. Ez az egyik vonatkozása. A másik, hogy a világ mintha valamiféle szemellenzővel nézné ezeket az eseményeket és az ottani történéseket, hiszen az első áldozatok '45-ben mi voltunk, magyarok, mintegy 40 000 magyart mészároltak le, rengeteget elűztek. Majd ezt követően, igaz, hogy békésebb évek következtek, de ebben a békében mi mintegy 100 000 embert veszítettünk asszimiláció, illetve kivándorlás formájában. Majd az elmúlt 10 év során is hozzávetőlegesen 100 000 ember távozott vagy az erőszakos mozgósítás elől, vagy a lelki terror elől, vagy egyszerűen a kilátástalan jövő elől. Nos, amíg igaz, hogy nagyon nagy számú elűzött koszovói albán sorsán teljes joggal háborog a világ, és azon fáradozik, nagyon nagy gazdasági, pénzügyi áldozatot vállalva, hogy visszakerüljenek, a Vajdaságból elűzött magyarok sorsa ilyen vonatkozásban fel sem merült, mintha nekünk nem lennének emigránsaink. Mind a mai napig nem hangzott el Belgrád részéről, hogy általános és teljes amnesztiában részesíti azokat, akik az első, második, harmadik vagy negyedik háború alatt, az erőszakos mozgósításnak nem téve eleget, jobbnak látták, becsületesebbnek, tisztességesebbnek, hogyha a határon kívül keres-

nek oltalmat vagy ideiglenes menedéket. Ezek egy része szívesen hazatérne, de nem térhet haza a felelősségre vonás veszélye miatt. Erről sem beszél a világ, ez is olyan, mintha nem lenne.

Tehát a távlat, a jövő szempontjából mindazok miatt a veszteségek miatt, amelyek érték bennünket, emberveszteségek, mondom én, vagy érzem úgy, hogy mi voltunk és vagyunk e pillanatban a legnagyobb veszteség. É hadd tegyem még hozzá: talán mégis ez a legcsüggesztőbb, bár ez is nagyon nehéz. Most újabban egyre-másra hallani nemzetközi fórumokon biztató, bátorító ígéreteket, hogy ha Szerbia vagy Kis-Jugoszlávia megindul a demokratizálódás útján, akkor ezt anyagilag, politikailag támogatják. Ilyen anyagi támogatást helyeztek kilátásba a szerb demokratikus ellenzéknek, az ellenzéki önkormányzatoknak, szakszervezeteknek, értelmiségnek, egyszóval mindenkinek, akiről a nyugat úgy vélekedik, hogy a változások hordozója lehet. Nos, rólunk ebben a vonatkozásban egy árva szó, nem sok, annyi sem esik. Holott – és ez meggyőződésem – a vajdasági magyarság több százezres tömege volt az utóbbi 10 évben az egyedüli és kizárólagos bizonyítéka annak, hogy hogyan lehet a leghetetlenebb helyzetekben is a különböző népeknek békésen együtt élni. Tehát az a béketúrás, az a megértés, az a tolerancia és csak és kizárólag politikai eszközökkel való küzdelem. Ezt e pillanatban a Nyugat részéről nem értékelik kellőképpen. Pedig az együttélés normáit, amely alapján valaha is béke lehet a Balkánon vagy ebben a térségben, az a vajdasági magyarság tulajdonsága, magában hordozza. Ezt testesíti meg, és ha igazi a béketeremtő szándék, akkor talán ezt kellene elsősorban jutalmazni, megerősíteni s még példaképpül állítani. Meggyőződésem, hogy amíg nem tudatosul, hogy ott él egy népcsoport, amely magában hordozza azokat az emberi kvalitásokat, amelyek szavatolják a békés együttélést, addig vakon és tétován, véletlenszerűen történnek a próbálkozások, s addig igazán béke sem lesz abban a térségben.

Beszélgetőtárs: Hornyik Miklós

(1999. szeptember 6.)